

คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

กรมอุตุนิยมวิทยา

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

พ.ศ. 2562

คำนำ

กรมอุตุฯ ได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Public Participation) โดยนำมากำหนดเป็นพันธกิจ “เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการความร่วมมือประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ” ประเด็นยุทธศาสตร์ “การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง” ไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2561 – 2564) เพื่อผลักดันการเปิดระบบราชการ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังนั้นจึงได้จัดทำคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมอุตุฯ ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากร ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานต่าง ๆ

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

กรมอุตุฯ

มีนาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	1
1.1 ที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขต	2
1.4 คำจำกัดความ	2
2. หลักการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	4
2.1 ความหมายการมีส่วนร่วมภาคประชาชน	4
2.2 หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน	4
2.3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	5
2.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม	7
3. การวิเคราะห์ภารกิจ และประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	8
3.1 การวิเคราะห์ภารกิจด้านอุดมศึกษา	8
3.2 การวิเคราะห์ประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	9
4. มาตรการ แนวทาง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	10
4.1 มาตรการ/กลไกการสร้างการมีส่วนร่วม	10
4.2 แนวทาง วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม	11
4.3 กลไกการติดตามประเมินผล	12
5. เทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม	14
6. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกรมอุดมศึกษา	17

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา

ตามที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยใช้พลังประชารัฐ ที่มีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม อันประกอบด้วย ภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยต่าง ๆ โดยเน้นตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร รวมทั้งความร่วมมือจากภาคประชาชน โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้การขับเคลื่อนเกิดผลที่เป็นรูปธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมีการบัญญัติไว้ในหลาย ๆ มาตรา ส่งผลให้ประชาชนมีการตื่นตัวมากขึ้นในเรื่องสิทธิมนุษยชน มีการเรียกร้องสิทธิในการรับรู้ข้อมูล และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หรือเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคม และต้องการให้ภาครัฐมีการบริหารจัดการที่โปร่งใส เป็นธรรม รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้ประชาชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการโดยตรง ทั้งการร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมในการจัดและให้บริการสาธารณะที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากขึ้น จึงเป็นผลให้ภาครัฐต้องมีการปรับตัวและเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวด 2 การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน มาตรา 8 (3) กำหนดให้การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการนั้น ก่อนเริ่มดำเนินการ ส่วนราชการนั้นจะต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น และมาตรา 8 (4) ให้ถือเป็นหน้าที่ของข้าราชการ ที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมโดยรวมและประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุงหรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้มีการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม

การพัฒนาระบบราชการได้ให้ความสำคัญกับทิศทางการพัฒนาตามกรอบแนวคิดระบบราชการ 4.0 ที่เน้นให้ภาครัฐเปิดกว้างให้ภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ รวมทั้งเชื่อมโยงการทำงานภายในภาครัฐด้วยกันเองให้สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ปรับกระบวนการทำงานไปสู่ระบบดิจิทัล เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการบริการ

กรมอุตุนิยมวิทยาได้ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Public Participation) โดยนำมากำหนดเป็นพันธกิจ “เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการความร่วมมือประชาชน และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ” ประเด็นยุทธศาสตร์ “การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง” ไว้ในแผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2561 – 2564) เพื่อผลักดันการเปิดระบบราชการ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ดังนั้นจึงได้จัดทำคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมอุตุนิยมวิทยาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติงานของบุคลากร ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำงานต่าง ๆ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการอุตุนิยมวิทยา
- 2) มีกรอบแนวทางการปฏิบัติงานด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 3) เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจในความหมายและความสำคัญของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานของกรมอุตุนิยมวิทยา
- 4) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำมาตรการ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ไปวางแผนดำเนินการในกระบวนการงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

1.3 ขอบเขตของการมีส่วนร่วม

- 1) ร่วมกำหนดนโยบายการบริหารโครงการ
- 2) ร่วมวางแผนโครงการต่างๆ
- 3) ร่วมดำเนินโครงการ
- 4) ร่วมติดตามประเมินผล

1.4 คำจำกัดความ

1) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารราชการที่นำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล โดยมีการจัดระบบงานหรือวิธีการทำงาน การจัดโครงสร้าง และการสร้างวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่เอื้อต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็น

สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดกำหนดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

3) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Level of Participation) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ระดับ 1 ให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)

ระดับ 2 ปรึกษาหารือ (Consult)

ระดับ 3 มีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve)

ระดับ 4 ความร่วมมือ (Collaboration)

ระดับ 5 ให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower)

4) เครือข่าย หมายถึง กลุ่มคน องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายในการร่วมคิด/วางแผน ร่วมทำ และร่วมประเมินผล โดยความสัมพันธ์แนบแน่น มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสมาชิกเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันในหมู่สมาชิก เพื่อทำงานร่วมกันและนำเครือข่ายไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

5) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากการตัดสินใจ หรือจากการมีโครงการ/นโยบายนั้น และมีความหมายครอบคลุมถึงผู้ไม่เกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจด้วย เช่น องค์กรระดับชาติ และสถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน รัฐบาลท้องถิ่น คู่สัญญา เป็นต้น

บทที่ 2

หลักการมีส่วนร่วม

➤ ความหมายการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการ หรือขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงาน การร่วมแสดงทัศนคติ ความคิดเห็น การร่วมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

➤ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยมีลักษณะสำคัญ คือ

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป มีการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดการดำเนินงาน

2) เป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่มุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจของภาครัฐดีขึ้น เป็นที่ยอมรับร่วมกัน ไม่ใช่เพียงการจัดให้มีส่วนร่วมตามกฎหมาย หรือไม่มี ความขัดแย้งเท่านั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเงื่อนไขสำคัญของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ และการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐเป็นไปด้วยความรอบคอบ โดยคำนึงถึงการตัดสินใจที่ดีที่สุด ที่ภาครัฐ ประชาสังคม และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสเรียนรู้ทำความเข้าใจประเด็นนโยบายสาธารณะร่วมกัน ปรีกษาหารือร่วมกัน เพื่อแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด ทุกฝ่ายยอมรับมากที่สุด และมีผลกระทบเชิงลบหรือทำให้เกิดอคติน้อยที่สุด ซึ่งการทำงานร่วมกับภาคประชาชนให้ประสบความสำเร็จ ต้องเข้าใจเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) การมีเสรีภาพในการเข้าร่วม คือ มีอิสระที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ก็ได้ โดยการเข้ามามีส่วนร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ (การถูกบังคับไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม)

2) การมีความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม ทุกคนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใด ๆ ต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่น ๆ

3) ความรู้ความสามารถของผู้เข้ามามีส่วนร่วม คือ ต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งหากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะทำให้การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นไม่ได้ นั่นแสดงว่าจะต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และศักยภาพให้เขาเหล่านั้นก่อน เพื่อให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

การบริหารกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ซึ่งควรให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ที่เรียกว่า “4S”

หลัก 4 S ประกอบด้วย

1. Starting Early กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องดำเนินการก่อนมีการตัดสินใจ โดยควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ

2. Stakeholders กระบวนการมีส่วนร่วมที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง (Inclusive) โดยเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือได้รับผลกระทบทางบวกหรือทางลบ

3. Suitability การเลือกรูปแบบหรือเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม โดยพิจารณาจากประเภท และขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม ค่านิยม และระดับความสนใจของชุมชน

4. Sincerity กระบวนการมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับความจริงใจ เปิดเผย ซื่อสัตย์ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางตลอดเวลา โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการแสดงออกถึงความจริงใจในที่นี้ คือ การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) แก่ประชาชนหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับมีผลต่อการตัดสินใจของหน่วยงานเพียงใด

➤ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญหรือคำนึงถึง คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่สะท้อนถึงบทบาทและอิทธิพลของประชาชน โดยยิ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงมากเท่าใด บทบาทของประชาชนและการอุทิศตัวของประชาชนในกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งสูงมากขึ้นเท่านั้น และบทบาทภาครัฐก็จะน้อยลงตามไปด้วย ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางวิชาการมีหลากหลายตัวแบบ ในที่นี้ใช้ตัวแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล (International Association for Public Participation - IAP2) ที่ เรียกว่า Public Participation Spectrum โดยประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ ดังนี้

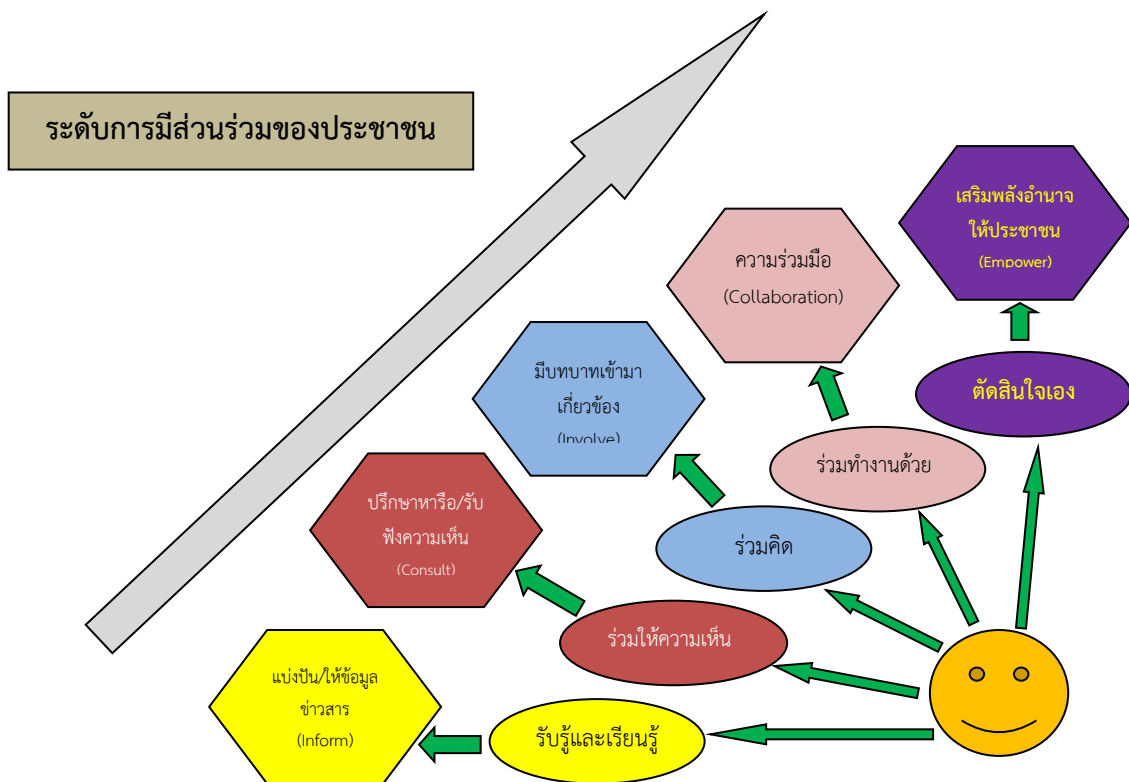
ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริงถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่ถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานและมีความสำคัญมาก ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้อยู่ในลักษณะการให้ข้อมูลทางเดียวจากภาครัฐสู่ประชาชน

ระดับที่ 2 การปรึกษาหารือ (To Consult) เป็นการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการ/การปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐอย่างอิสระและเป็นระบบ โดยหน่วยงานภาครัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และประเด็นที่ประชาชนเป็นห่วงไปประกอบเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบาย หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในหน่วยงาน และประกอบการตัดสินใจ

ระดับที่ 3 การเข้ามามีบทบาท (To Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน โครงการ และวิธีการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่จัดระบบ อำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะและการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน การมีส่วนร่วมระดับนี้มักดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วม

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (To Collaborate) เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่การระบุปัญหา พัฒนาทางเลือก และแนวทางแก้ไข รวมทั้งการเป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ การสัญญากับประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า เราจะร่วมงานกับประชาชนเพื่อได้ข้อเสนอแนะและแนวความคิดใหม่ รวมทั้งนำข้อเสนอแนะของประชาชนมาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจที่ค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน คณะที่ปรึกษาภาคประชาชน เป็นต้น

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจประชาชน (Empower) เป็นระดับที่บทบาทของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการตามการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้ เน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยเป็นผู้ดำเนินการกิจและภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมในระดับนี้ ได้แก่ การลงประชามติ หรือสภาเมือง

➤ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และบริการที่ดีขึ้น
2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาในการดำเนินงาน
3. การสร้างฉันทามติ ช่วยลดการเผชิญหน้า และความขัดแย้งที่รุนแรงลงได้ เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ
4. ป้องกันการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชน มีความไว้วางใจเป็นพื้นฐาน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้อย่างเปิดเผยระหว่างกัน
6. ประชาชนได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาสาธารณสุขต่าง ๆ ทำให้แนวทางเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปปฏิบัติ และได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ภาครัฐไม่ต้องทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวต่อไป

บทที่ 3

การวิเคราะห์ภารกิจ และประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Analysis) เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ประเมินผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประเมินว่าผลประโยชน์นั้นจะมีผลต่อโครงการ/กิจกรรมที่จะจัดทำอย่างไร การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียจึงทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญมากเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ/กิจกรรม ทั้งผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการมีส่วนร่วมสำหรับโครงการ/กิจกรรมที่จะจัดทำขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนริเริ่มการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และติดตามผลในเวลาต่อมา

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และใช้เทคนิคที่หลากหลาย โดยมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประยุกต์ใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมต่าง ๆ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของบริบทหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องความพร้อมของทรัพยากร หรือสภาพแวดล้อมของพื้นที่

3.1 การวิเคราะห์ภารกิจด้านอุดมศึกษา

สำหรับภารกิจของกรมอุดมศึกษาที่อาจเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีดังนี้

1) การตรวจและเฝ้าระวังสภาวะอากาศ หมายถึง การให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจลักษณะอากาศในพื้นที่ โดยใช้องค์ความรู้และเครื่องมือมาตรฐานทางอุดมศึกษา รวมทั้งการเฝ้าระวังสภาวะอากาศร้ายที่อาจเกิดขึ้น และรายงานให้หน่วยงานของกรมอุดมศึกษาทราบ ผ่านทางช่องทางสื่อสารต่าง ๆ

2) การตรวจและเฝ้าระวังแผ่นดินไหวและสึนามิ หมายถึง การให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งเหตุแผ่นดินไหวหรือสึนามิในพื้นที่ให้หน่วยงานของกรมอุดมศึกษา หรือประชาชนในพื้นที่เกิดภัยทราบ รวมทั้งการร่วมสำรวจและรายงานความเสียหายจากภัยแผ่นดินไหวและสึนามิ

3) การเผยแพร่ข่าวพยากรณ์อากาศ หมายถึง การให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวพยากรณ์อากาศ การปรับปรุงพัฒนารูปแบบการพยากรณ์อากาศ การเผยแพร่ข่าวพยากรณ์อากาศผ่านสื่อ หรือช่องทางต่าง ๆ รวมถึงการประยุกต์ใช้อุดมศึกษาในสาขาอาชีพต่าง ๆ ด้วย

4) อุดมศึกษาการบิน หมายถึง การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการด้านอุดมศึกษาการบิน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนางานบริการด้านอุดมศึกษาการบิน

5) การบริการด้านอุดมศึกษา หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกรมอุดมศึกษา การเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังแก้ไขข่าวลืออันเป็นเท็จ ที่สร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชน รวมทั้งการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบบริการทั้งในแง่ของรูปแบบเนื้อหา และช่องทาง หรือร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

3.2 การวิเคราะห์ประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล องค์กร สถาบัน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการตัดสินใจ หรือจากการมีโครงการ/นโยบายนั้น ซึ่งอาจจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- (1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (Primary Stakeholders) คือ บุคคล หรือกลุ่มผู้ได้รับผลจากโครงการโดยตรง ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการ ไม่ว่าจะเป็นผลทางบวก หรือลบ เช่น ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลโดยตรงจากโครงการ
- (2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง (Secondary Stakeholders) คือ บุคคล กลุ่มองค์กร สถาบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโครงการที่มีใช่เจ้าของโครงการโดยตรง แต่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดถึงจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของโครงการ หรือเกี่ยวข้องโดยเป็นผู้ติดตามเรื่องนั้นมาโดยตลอด (เช่น สถาบันศึกษาที่ติดตามทำวิจัยเรื่องนั้นมาโดยเฉพาะ) หรืออาจเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชาวบ้าน ผู้อาวุโส ผู้นำทางศาสนา ฯลฯ อันเป็นบุคคลที่อาจมีบทบาทอำนาจในการเป็นผู้นำทางความคิด เป็นต้น
- (3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Key Stakeholders) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญ (Importance) หรือมีบทบาทอำนาจ (Influence) ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภารกิจด้านอุดมศึกษา โดยทั่วไปจะประกอบด้วย ประชาชนทั่วไป พ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร ชาวประมง ผู้ประกอบการท่องเที่ยว สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา นักวิจัย หน่วยงานราชการ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมชลประทาน กรมส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการต้องทำความเข้าใจ และวิเคราะห์จำแนกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ชัดเจนก่อนว่า ใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง และใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก เพื่อสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ หรือผลประโยชน์ร่วม หรือผลประโยชน์ที่ขัดกันในกลุ่มบุคคลดังกล่าว รวมทั้งประเมินศักยภาพของบุคคลที่เข้าร่วมโครงการ และประเมินระดับของการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับโครงการ

บทที่ 4

มาตรการ แนวทาง การมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจอุดมศึกษา ควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงเหตุผลความจำเป็น สถานการณ์แนวโน้ม วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ประชาชน องค์กร เอกชน สถาบันการศึกษา และส่วนราชการต่าง ๆ จะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งผลกระทบจากการดำเนินงานที่มีต่อสังคมทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

อย่างไรก็ตาม งานอุดมศึกษา เป็นงานวิชาการที่มีการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานตามหลักสากล ซึ่งประชาชนที่เข้าร่วมโครงการจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจตามหลักการขั้นพื้นฐานในวิชาการอุดมศึกษา สามารถนำความรู้และสารสนเทศอุดมศึกษามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน หรือร่วมกันเฝ้าระวังภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการนำข้อมูลสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในสาขาอาชีพ หรือแขนงวิชาอื่น

เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในภารกิจอุดมศึกษาได้อย่างแท้จริง กรมอุดมศึกษาจึงได้กำหนดมาตรการ/กลไก และแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

มาตรการ แนวทาง การมีส่วนร่วมของประชาชน

1. มาตรการ/กลไกการสร้างการมีส่วนร่วม

1. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการรับรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อุดมศึกษา
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของกรมฯ มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ฝึกทักษะการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น
4. สร้างช่องทางการให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประสิทธิภาพ และมีการตอบสนองต่อความคิดเห็นนั้นอย่างรวดเร็ว ทันการณ์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการทำงานและแก้ปัญหาเชิงรุก
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนและชุมชนในด้านอุดมศึกษา เพื่อการประกอบอาชีพ
6. สร้างการรับรู้และปรับตัวของประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดผลกระทบ ลดความเสี่ยง และการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยธรรมชาติ

7. ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเครือข่าย
8. สนับสนุนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกัน ทั้งภายในหน่วยงานและภาคส่วนอื่น
9. เปิดกว้างรับฟังปัญหา ร่วมคิด ร่วมพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์(Open house) ผ่านกิจกรรม (Event) ต่างๆ
10. ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และการใช้ดิจิทัลอุตุนิยมวิทยาร่วมกัน
11. เสริมสร้างทัศนคติ ในการเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

2. แนวทาง วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

1. ระดมสมอง/เปิดเวทีภาคประชาชน ภาครัฐ กับกรมอุตุนิยมวิทยา
2. สรุปลักษณะและความต้องการของประชาชนร่วมกัน
3. วิเคราะห์หาแนวทางการตอบสนองความต้องการร่วมกัน
4. กำหนดโครงการ/กิจกรรมในการทำกิจกรรมร่วมกัน
5. จัดทำบันทึกข้อตกลง/บันทึกความเข้าใจ (MOU)
6. ตั้งคณะกรรมการร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน
7. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กิจกรรมที่ประสงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม
8. การจัดทำวีดิทัศน์ เพื่อใช้ประกอบการเผยแพร่ผลงาน การบรรยายสรุปภาพรวมของโครงการ/กิจกรรม
9. การแถลงข่าว เพื่อสื่อสารข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สาธารณชนได้รับทราบ
10. การสื่อสารผ่านวิทยุกระจายเสียง

11. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี
12. การศึกษา ดูงาน เยี่ยมชมกิจการ
13. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Website, Facebook , Line, Application เป็นต้น
14. การลงพื้นที่ให้ความรู้ พบปะ เยี่ยมเยียน
15. การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเครือข่าย ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กิจกรรมที่ประสงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม

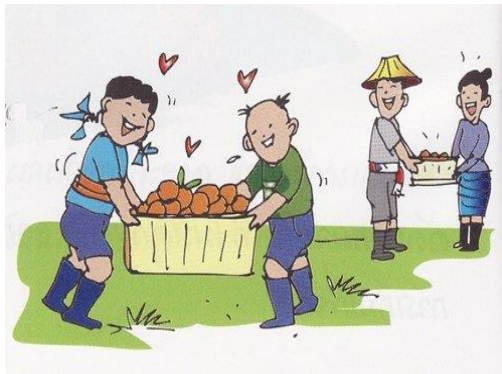
3. กลไกการติดตามประเมินผล

1. ประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลโครงการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบด้วยตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น การสำรวจความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ, ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ, อัตราการสูญเสีย/ความเสียหายจากภัยธรรมชาติที่ลดลงของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งการประเมินผลกระทบต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ
2. สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อรับฟังปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และผลสรุปของการดำเนินงาน
3. นำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประเมินจากการสนทนากลุ่มย่อย

ประเมินจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

ประเมินจากความเสียหายที่ลดลง

ประเมินจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น

บทที่ 5

เทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม

ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในภารกิจของรัฐนั้น เป็นกลไกการสร้างการรับรู้ของประชาชน ช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงแนวนโยบาย วิธีดำเนินงานของภาครัฐ และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ซึ่งบางครั้งยังเป็นกลไกในการช่วยชี้แจงทำความเข้าใจ การยอมรับ ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ และลดการต่อต้านของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย แต่ภาครัฐจะสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงการ รูปแบบ ขอบเขตการดำเนินงาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้น หากจะพิจารณาว่าเทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแท้จริงควรเป็นอย่างไร ก็คงขึ้นอยู่กับการออกแบบให้เหมาะสมกับภารกิจของแต่ละส่วนราชการ และกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการนั้น ๆ ซึ่งในที่นี้จะเป็นการนำเสนอเทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของงานอุดมศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมา กิจการอุดมศึกษายังไม่ได้พึ่งพาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากนัก การแจ้งเตือนภัยธรรมชาติ ต้องแจ้งเตือนผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์เท่านั้น จึงไม่สามารถแจ้งเตือนได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก ภาครัฐเองก็สูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการช่วยเหลือเยียวยาประชาชน รวมทั้งการกอบกู้ ฟื้นฟูให้กลับอยู่ในสภาวะปกติ กรมอุตุนิยมวิทยาจึงได้ริเริ่มโครงการอุตุนิยมวิทยาเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ โครงการนักอุตุนิยมวิทยาฯ เพื่อให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะอากาศ การพยากรณ์อากาศ และเฝ้าระวังการเกิดภัยธรรมชาติ โดยกรมอุตุนิยมวิทยาได้ลงพื้นที่ชุมชนที่มักเกิดภัยธรรมชาติรุนแรง พื้นที่เกิดภัยซ้ำซาก ดำเนินการสำรวจและติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดน้ำฝน จัดหาอาสาสมัครช่วยตรวจวัดและแจ้งค่าปริมาณน้ำฝนให้กับกรมอุตุนิยมวิทยา และแจ้งข่าวกับภาครัฐและประชาชน/ชุมชนในพื้นที่หากเห็นว่าอาจเกิดลักษณะอากาศร้าย โดยโครงการดังกล่าวค่อย ๆ จางหายไปเมื่อกรมอุตุนิยมวิทยานำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในการตรวจลักษณะอากาศ พยากรณ์อากาศ และแจ้งเตือนภัยธรรมชาติ ประกอบกับ ในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือยุคดิจิทัลในปัจจุบัน มีช่องทางการสื่อสารเผยแพร่ข่าวพยากรณ์อากาศและแจ้งเตือนภัยได้รวดเร็วมากขึ้นหลากหลายช่องทาง มีสื่อสังคมออนไลน์หลายชนิด ประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวของกรมอุตุนิยมวิทยาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันเหตุการณ์มากขึ้น ดังนั้น โครงการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบันจึงมีวัตถุประสงค์ที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่มุ่งเน้นเรื่อง “ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน” มาเป็น “การประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษาในการประกอบอาชีพ” มากขึ้น การออกแบบเทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก และมีปัจจัยที่ผู้รับผิดชอบโครงการต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย ดังนี้คือ

1. กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มอาชีพใด มีจำนวนสมาชิกเท่าไร สมาชิกมีความสนใจ หรือมีความรู้ระดับใด มีเวลาว่างที่จะเข้าร่วมโครงการช่วงไหน
2. รูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นแบบใด มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย เป็นภาระกับประชาชน/ชุมชน หรือประโยชน์กับทุกฝ่ายมากน้อยเพียงใด
3. การเลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเทคโนโลยีสื่อสาร ก็ต้องใช้ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน
4. ค่าใช้จ่าย/งบประมาณมีเพียงพอ และคุ้มค่าหรือไม่
5. เจ้าหน้าที่โครงการมีมนุษยสัมพันธ์ เข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งมีทักษะในการสื่อสารทำความเข้าใจ และโน้มน้าวให้ประชาชน/ชุมชนเห็นคุณค่าของโครงการ

เทคนิคการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของอุดมศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล

มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดีระหว่างส่วนราชการกับประชาชน/ชุมชนในหลักวิชาการ แนวทางปฏิบัติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ในประเด็นที่จะดำเนินการให้แก่ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของสื่อโฆษณา สิ่งพิมพ์ เอกสารชี้แจง หรือการบรรยายให้ข้อมูลความรู้ ให้ทดลองปฏิบัติ เป็นต้น

2. เทคนิคการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น

มีวัตถุประสงค์เพื่อได้ข้อมูลความจริง มุมมอง ความรู้สึก ความคิดเห็น ทศนคติ ความต้องการ และความคาดหวังของประชาชน/ชุมชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับภารกิจด้านอุดมศึกษาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบ และผลประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมในท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกรมฯ กับประชาชนที่มีส่วนร่วม และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วย

3. เทคนิคการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วม หรือเป็นหุ้นส่วนโครงการ เพื่อพิจารณาตัดสินใจดำเนินงาน ตั้งแต่ขั้นกำหนดนโยบาย วางแผนโครงการ และดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจทำในรูปของคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน หรือแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้ามาเป็นคณะที่ปรึกษาร่วมของโครงการก็ได้

รูปแบบวิธีบริหารจัดการของแต่ละกลุ่มเทคนิคมีดังนี้

➤ **เทคนิคการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล**

- จัดหมายข่าว
- แผ่นพับ
- วีดิทัศน์
- การประชุมชี้แจง
- การสัมมนาเครือข่ายอุดมศึกษา
- การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงอุดมศึกษา
- การฝึกอบรมให้ความรู้อุดมศึกษาสำหรับผู้สื่อข่าว
- การจัดนิทรรศการ
- Open house

➤ **เทคนิคการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น**

- การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน
- การสนทนากลุ่ม
- การลงพื้นที่เยี่ยมเยียน
- การสำรวจความคิดเห็นจากแบบสอบถาม
- การทำประชาพิจารณ์
- การประชุมสัมมนา
- การเปิดช่องทางสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น สายด่วน 1182, เว็บไซต์, Facebook, Line, สถานีวิทยุกระจายเสียงอุดมศึกษา เป็นต้น

➤ **เทคนิคการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ**

- เวทีสาธารณะ
- ลงพื้นที่เยี่ยมเยียน
- การประชุมสัมมนา
- การแต่งตั้งคณะทำงานร่วม/คณะที่ปรึกษา

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการมีส่วนร่วมในแต่ละเทคนิค มักจะมีข้อจำกัด และข้อดี ข้อเสียแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบโครงการ จะเลือกใช้ตามความเหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสำเร็จของแต่ละโครงการ

บทที่ 6

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกรมอุตุนิยมวิทยา

6.1 การกำหนดนโยบายการมีส่วนร่วม

จากนโยบายรัฐบาลที่เปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสังเกตการณ์ ร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ฯลฯ กรมอุตุนิยมวิทยาก็เป็นส่วนราชการหนึ่งที่ได้นำเอานโยบายดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติ โดยได้กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2561 - 2564 ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง

เป้าประสงค์ : 1) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2) เสริมสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ : 1) ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
2) ขยายเครือข่ายอุตุนิยมวิทยาภาคประชาชนในพื้นที่
3) ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับบริการด้วยระบบเครือข่ายลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relation Management : CRM)
4) พัฒนาการให้บริการเชิงรุกด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาและข่าวพยากรณ์อากาศในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ
5) แสวงหาความร่วมมือและหุ้นส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ
6) ส่งเสริมการดำเนินงานตามเกณฑ์การประเมินของ WMO RA II

กิจกรรม/แผนงาน/โครงการ :

- 1) โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอุตุนิยมวิทยา
- 2) แผนความร่วมมือและกิจกรรมลูกค้าสัมพันธ์
- 3) โครงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านอุตุนิยมวิทยา
- 4) แผนการประเมินความก้าวหน้าทางวิชาการตามแนวทางของ WMO RA II (Asia)
- 5) การเผยแพร่ความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาสำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา
- 6) การถ่ายทอดความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาสู่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย
- 7) การเสริมสร้างความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยาแก่ประชาชนในพื้นที่

- 8) โครงการอุดมศึกษาพบผู้ประสพภัยจากสภาวะอากาศ
- 9) โครงการสร้างความตระหนักรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศร่วมกับส่วนภูมิภาค
- 10) โครงการภูมิอากาศภาคสนาม (Climate Field School)
- 11) โครงการสำรวจและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในเรื่องความผันแปรและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศแก่ผู้ใช้บริการ
- 12) โครงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 13) โครงการสร้างเครือข่ายอุดมศึกษาภาคประชาชนเพื่อการวางแผนทำการเกษตรกรรมในพื้นที่
- 14) โครงการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนการศึกษานอกระบบ

6.2 การสร้างเครือข่ายอุดมศึกษา

ในห้วงหลายปีที่ผ่านมา กรมอุดมศึกษาได้ดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ หลายแห่ง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร กลุ่มชาวประมง กลุ่มผู้พึงวิฤกษ์กระจายเสียง อุดมศึกษา และกลุ่มผู้สื่อข่าว เป็นต้น ซึ่งหลายโครงการประสบความสำเร็จ สมาชิกในกลุ่มเครือข่ายมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตจากการเพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรสามารถรับมือและเตรียมพร้อมป้องกันภัยธรรมชาติได้เป็นอย่างดี เป็นผลให้ความเสียหายลดลง ทำให้มีประชาชนหลายพื้นที่สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยกลุ่มเครือข่ายอุดมศึกษาที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ได้แก่

1. เครือข่ายอุตสาหกรรม ให้ข้อมูล/แลกเปลี่ยน แจ้งเตือนภัย ประชาสัมพันธ์ให้กรมฯ
2. เครือข่ายอุตสาหกรรม/ประมง
3. เครือข่ายผู้วิจัยอุดมศึกษา
4. เครือข่ายแผ่นดินไหว/สึนามิ
5. เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่นอุดมศึกษา
6. เครือข่ายเครื่องบินปีกหมุน
7. เครือข่ายตรวจอากาศ
8. เครือข่ายผู้ประกาศข่าวอุดมศึกษา/สื่อมวลชน
9. เครือข่ายอุทกน้อย
10. เครือข่ายวิทยุอุดมศึกษา
11. เครือข่ายดิจิทัลอุดมศึกษา
12. เครือข่ายการท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยว

กลุ่มเครือข่ายเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารของกรมอุดมศึกษาผ่านโครงการประชุมสัมมนาเพื่อการถ่ายทอดความรู้ด้านอุดมศึกษาเท่านั้น แต่อาจมีบางกลุ่มที่มีการร่วมแสดงความคิดเห็น

หรือให้คำปรึกษาหารือกันบ้าง ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมจึงยังคงอยู่ในระดับ 1-2 เท่านั้น แม้ว่าบางกลุ่มเครือข่ายจะมีโครงการที่ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้อง สามารถร่วมคิด ร่วมพิจารณา ร่วมกำหนดวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมระดับ 3 แล้วก็ตาม แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เครือข่ายใดที่มีรูปแบบการมีส่วนร่วมถึงระดับ 4 หรือระดับความร่วมมือ (Collaboration) อย่างเป็นทางการที่ชัดเจน

จากการลงพื้นที่พบปะเยี่ยมเยียนประชาชนในหลายพื้นที่ พบว่า กลุ่มอาชีพที่ให้ความสนใจด้านอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกร และชาวประมง ดังนั้น หลายปีที่ผ่านมากรมอุดมศึกษาจึงเน้นการถ่ายทอดความรู้ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บริการรูปแบบใหม่ที่เป็นดิจิทัลผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย รวมทั้งสามารถสอบถาม หรือแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เช่น Website, Line, Facebook เป็นต้น แต่โดยที่วิสัยทัศน์ประเทศไทยมุ่งเน้น “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” กรมอุดมศึกษาจึงเห็นว่าประชาชนนอกจากจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจด้านอุดมศึกษาแล้ว ควรจะสามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ากับศาสตร์ทางด้านอุดมศึกษา รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการวางแผนธุรกิจ หรือวางแผนเพาะปลูก รวมทั้งวางแผนการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ด้วย

6.3 การพัฒนาต่อยอดเพื่อความเข้มแข็งของเครือข่าย

การพัฒนาต่อยอดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มระดับเป็นระดับ 3 – 4 จึงต้องดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความต้องการที่แท้จริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พร้อมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง
2. ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ/ความคิดเห็นของประชาชน และออกแบบบริการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อเผยแพร่และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์
3. เชิญตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการปรับปรุงพัฒนางานด้านอุดมศึกษาเพื่อร่วมกำหนดนโยบาย และวางแผนโครงการ วิธีปฏิบัติงานด้านอุดมศึกษาในท้องถิ่น
4. ให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนดำเนินงานด้านอุดมศึกษาในรูปแบบกลุ่มเครือข่าย โดยสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมกำหนดแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติภารกิจ และร่วมรับผิดชอบโครงการ

6.4 การจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย

เมื่อเครือข่ายอุดมศึกษามีวงกว้างมากขึ้น จำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น การให้บริการ และการติดตามผลการดำเนินงานจึงต้องมีความละเอียดรอบคอบ ชัดเจนมากขึ้นด้วย ดังนั้น การจัดทำฐานข้อมูลของเครือข่ายอุดมศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจละเลยได้ ผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ต้อง

จัดทำทะเบียนสมาชิกเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเครือข่าย และสำรวจความต้องการ ความคาดหวัง รวมทั้งความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายเพื่อการปรับปรุงพัฒนาร่วมกันต่อไป

6.5 ตัวแบบ (Model) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในกรมอุตุนิยมวิทยา

กรมอุตุนิยมวิทยาได้ดำเนินโครงการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมาแล้วจำนวนมากมายหลายโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีที่มาจากความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของอุตุนิยมวิทยากับการดำรงชีวิตประจำวัน หรืออุตุนิยมวิทยาที่ต้องต่อยอดประยุกต์ใช้กับวิชาการแขนงอื่น ๆ เพื่อการวางแผนธุรกิจ การวางแผนเพาะปลูก หรือการรับมือกับภัยธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้นที่มาของโครงการจึงเป็นเรื่องสำคัญ หากโครงการสามารถระบุประเด็นปัญหาได้ชัดเจน ก็จะสามารถระบุวัตถุประสงค์โครงการ เป้าหมายการดำเนินงาน รูปแบบ วิธีการบริหารจัดการที่ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โดยจะยกตัวอย่างตัวแบบ (Model) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในกรมอุตุนิยมวิทยา จำนวน 5 รูปแบบ คือ

- (1) โครงการเตือนภัยเพื่อประมงชายฝั่งด้วยการมีส่วนร่วม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
- (2) โครงการสร้างการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนกับภารกิจอุตุนิยมวิทยา
- (3) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกข้าว โดยใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- (4) โครงการพัฒนาการให้บริการด้านอุตุนิยมวิทยาการบินแบบมีส่วนร่วม
- (5) โครงการแผ่นดินไหวสู่ชุมชน

โครงการเตือนภัยเพื่อประมงชายฝั่งด้วยการมีส่วนร่วม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ที่มา - ผู้ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งบางส่วนไม่ได้รับข้อมูลการเตือนภัย
ทำให้เกิดความเสียหาย
- ผู้ประสบภัยต้องการข้อมูลเพื่อเคลมประกัน

วัตถุประสงค์ - เพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของชาวประมงในพื้นที่อำเภอ
สิงหนคร จังหวัดสงขลา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

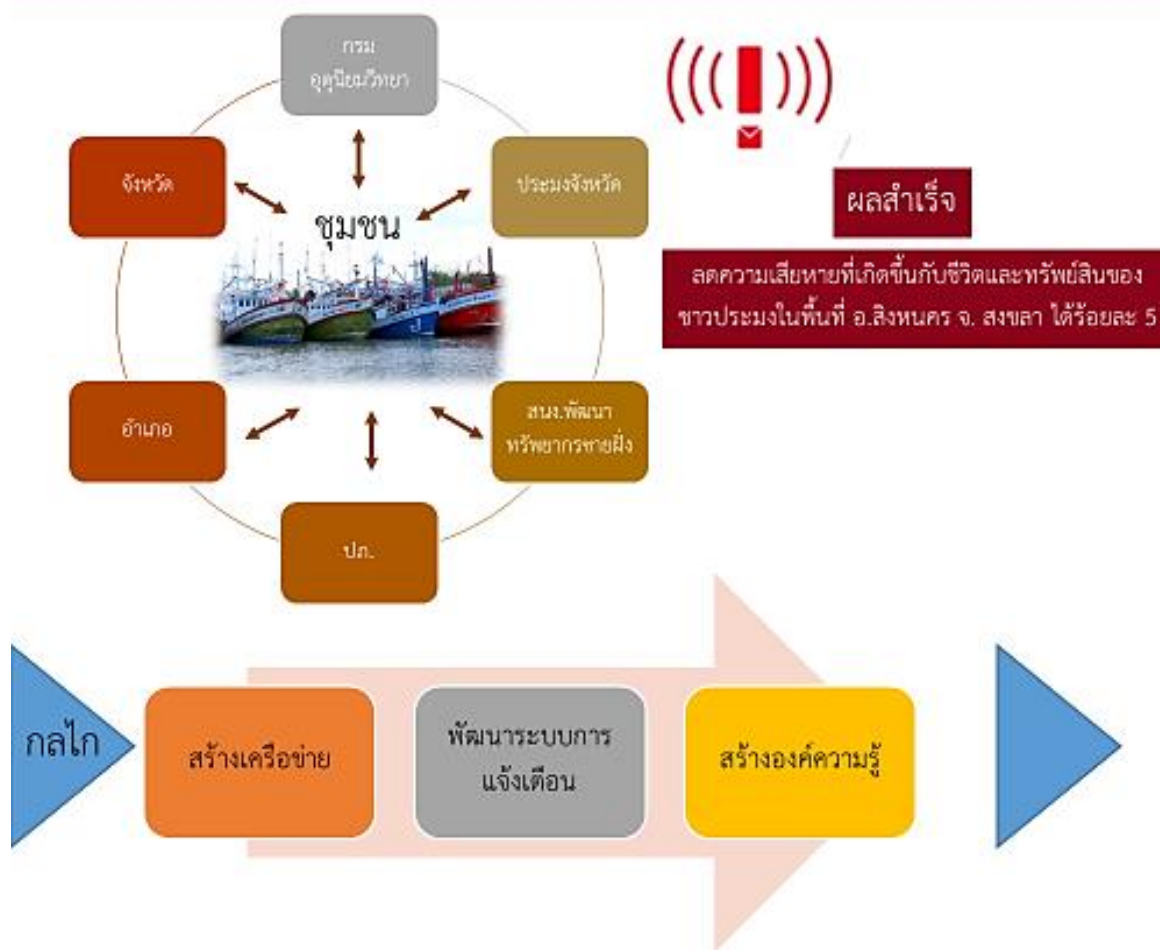
Key Actor : ชาวประมง, ผู้นำชุมชน
Facilitator : หน่วยงานภาครัฐ
Network Manager : กลุ่มชุมชน
Partnership : ประมงจังหวัด, ปลัดอำเภอ, ผู้นำท้องถิ่น, วัด, บริษัท

การนำหลักการ/ องค์ความรู้/ นวัตกรรม มาใช้ในการดำเนินงานในโครงการ

- พัฒนา Application / สร้างแผนที่เสี่ยงภัย / พื้นที่เสี่ยงภัยชุมชนชายฝั่ง โดยนำเอาเทคนิคทางด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI ML) มาช่วยในการนำเสนอข้อมูลประกอบการตัดสินใจของชาวประมง
- แปรความหมาย เรดาร์ ดาวเทียม เพื่อช่วยในเบื้องต้น วางแผน
- ใช้ช่องทาง SMS , Social Media @Line FB , Web Site และ โทรศัพท์สอบถามโดยตรง
- ใช้ Application , แผนที่เชิง Digital มาเพื่อกำหนดพื้นที่และวางแผนการการประมงของชาวบ้าน

Model โครงการเตือนภัยเพื่อประมงชายฝั่งด้วยการมีส่วนร่วม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ผลผลิต

ได้ USECASE แผนปฏิบัติการ/ ก่อนเกิดเหตุ/
ระหว่างเกิดเหตุ/ หลังเกิดเหตุ

ปัจจัยความสำเร็จ

- ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ชุมชน
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ขั้นตอนวิธีการทำงาน

- จัดเวที > จัดอบรม > สัมมนา
- กำหนดบทบาทของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

โครงการสร้างการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนกับภารกิจอุดมศึกษา

ที่มา – แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวไม่ได้มาจากกรมอุดมศึกษา

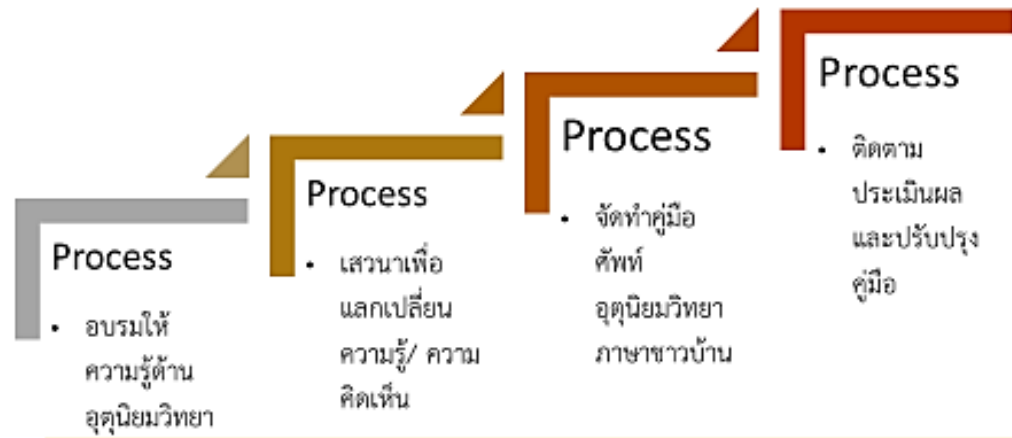
- ผู้สื่อข่าววิเคราะห์ข่าวอุดมศึกษาลาดเคลื่อน
- ศัพท์อุดมศึกษาเข้าใจยาก

วัตถุประสงค์ - สื่อมวลชนมีความรู้ความเข้าใจในอุดมศึกษา ผ่านการอบรมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

- การสื่อสารข้อมูลอุดมศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้อง จำนวนข่าวสื่อการแชร์ข่าวที่ไม่ถูกต้องลดลง
- เพื่อบัญญัติศัพท์อุดมศึกษาชาวบ้าน

Key Actor : สื่อมวลชนท้องถิ่น
Facilitator : กรมอุดมศึกษา
Network Manager : สื่อมวลชน
Partnership : สื่อต่าง ๆ, หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

การนำหลักการ/ องค์ความรู้/ นวัตกรรม มาใช้ในการดำเนินงานในโครงการ

- สามารถติดตามข้อมูลอุดมศึกษา จาก Application
- การนำเสนอข้อมูลอุดมศึกษาในรูปแบบ Infographic
- สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายการสื่อสาร
- เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางความถี่สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมอุดมศึกษา

Model โครงการสร้างการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชนกับภารกิจอุดมศึกษา

PROCESS

SUCCESS

สื่อมวลชนมีความรู้ความเข้าใจ ในอุดมศึกษา ผ่านการอบรม ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

การสื่อสารข้อมูลอุดมศึกษา เป็นไปอย่างถูกต้อง จำนวนข่าวสื่อ การแชร์ข่าวที่ไม่ถูกต้องลดลง

มีคู่มือศัพท์อุดมศึกษาภาษาชาวบ้าน

โครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกข้าว โดยใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา บริเวณภาค ตอ./เหนือตอนล่าง

ที่มา เกษตรกรขาดองค์ความรู้อุตุนิยมวิทยา
 เกษตรกรไม่รู้จักอุตุนิยมวิทยา ขาดการมีส่วนร่วม
 เกษตรกรขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
 สภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีความเสี่ยงในการเพาะปลูก

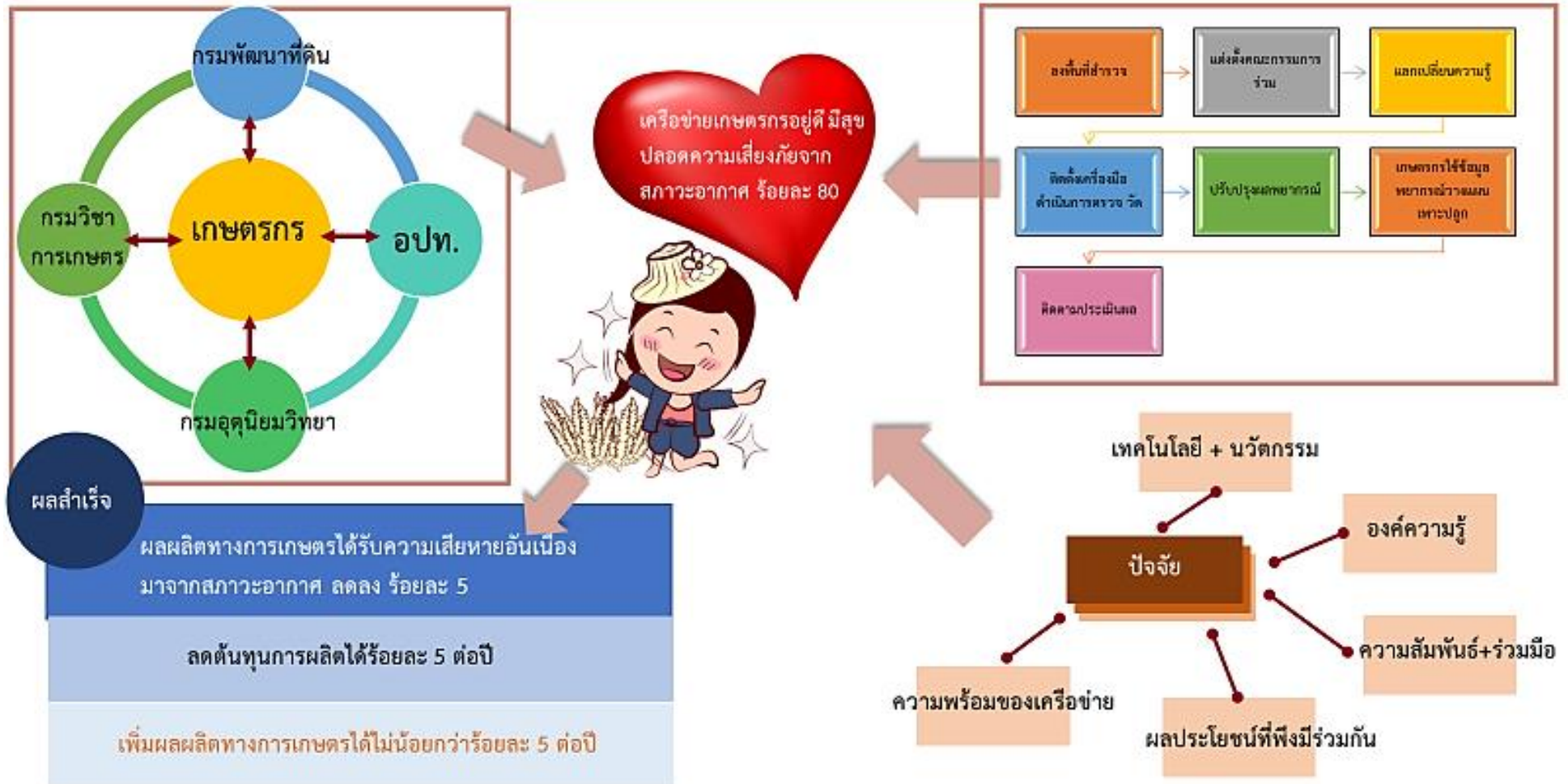
Key Actor : ปราชญ์ชาวบ้าน, ประธานชุมชน
 Facilitator : กรมอุตุนิยมวิทยา, อปท., กรมวิชาการเกษตร, ผู้นำชุมชน
 Network Manager : ผู้นำชุมชน
 Partnership : ชุมชน

วัตถุประสงค์ - เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุตุนิยมวิทยา
 - เพื่อสนับสนุนการนำข้อมูลอุตุนิยมวิทยาไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการปลูกข้าว
 - เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของกรมอุตุนิยมวิทยาได้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้กับเกษตรกรในชุมชน
 - เพื่อปรับปรุงผลผลิตอุตุนิยมวิทยาให้ตรงกับความต้องการและของเกษตรกรในชุมชน
 - เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือภาคเกษตรกรให้เข้มแข็งมากขึ้น และมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับบุคลากรของกรมฯ อย่างยั่งยืน

การนำหลักการ/ องค์ความรู้/ นวัตกรรม มาใช้ในการดำเนินงานในโครงการ
 - นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดในพื้นที่บ้านที่กในระบบสารสนเทศดิจิทัลของกรมอุตุนิยมวิทยา
 - นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการทำ Application สำหรับการเพาะปลูกข้าวในพื้นที่

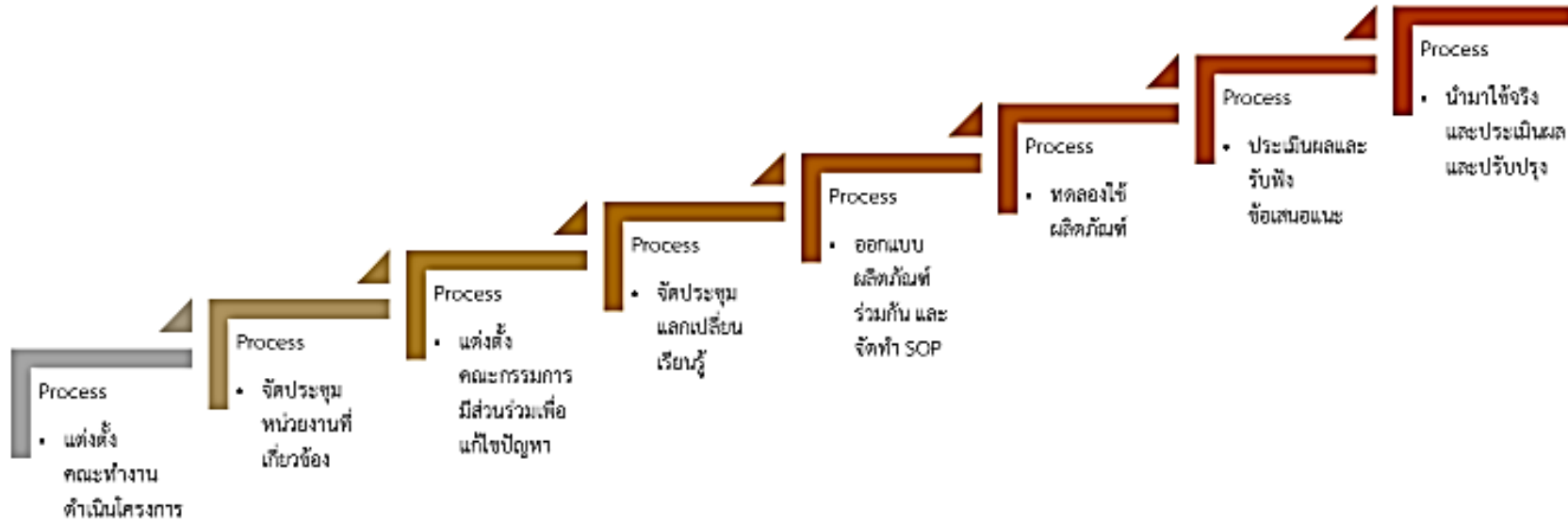
Model โครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนปลูกข้าวโดยใช้ข้อมูลอุตุนิมวิทยา บริเวณภาคต่อ./เหนือตอนล่าง

โครงการพัฒนาการให้บริการด้านอุตุนิยมวิทยาการบินแบบมีส่วนร่วม

ที่มา การให้บริการด้านอุตุนิยมวิทยาการบินไม่ได้ติดต่อกับผู้รับบริการโดยตรง

วัตถุประสงค์ - เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ทันตามความต้องการ

Key Actor : สายการบิน, นักบิน
 Facilitator : บริษัทวิทยุการบิน, การท่าอากาศยาน
 Network Manager : กรมอุตุนิยมวิทยา
 Partnership : ธุรกิจการบิน

การนำหลักการ/ องค์ความรู้/ นวัตกรรม มาใช้ในการดำเนินงานในโครงการ

- จัดทำองค์ความรู้ และ SOP
- กำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมด้านอุตุนิยมวิทยาการบิน
- จัดทำ Big Data อุตุนิยมวิทยาการบิน

Model โครงการพัฒนาการให้บริการด้านอุตุนิยมวิทยาการบินแบบมีส่วนร่วม

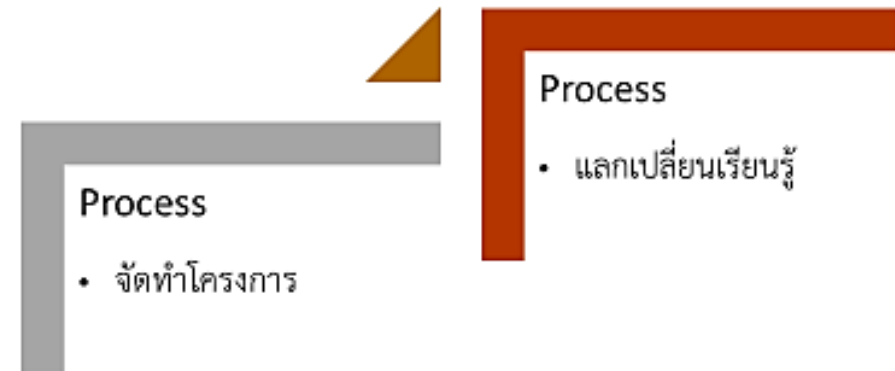

โครงการ แผ่นดินไหวสู่ชุมชน

ที่มา ปัจจุบันแผ่นดินไหวเป็นภัยใกล้ตัวประชาชนจำเป็นต้องทราบวิธีป้องกันภัย เพื่อลดความสูญเสีย ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

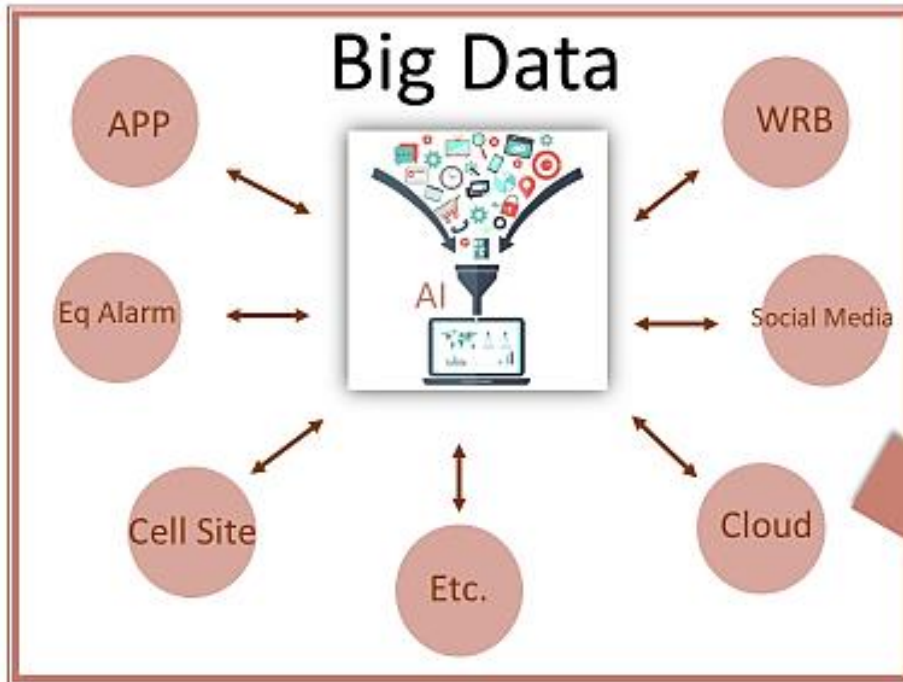
วัตถุประสงค์ - เพื่อให้องค์ความรู้แก่ประชาชน และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแผ่นดินไหว
- เพื่อประชาชนสามารถปกป้องตนเองจากภัยที่เกิดขึ้น
- เพื่อสร้างเครือข่ายในชุมชน

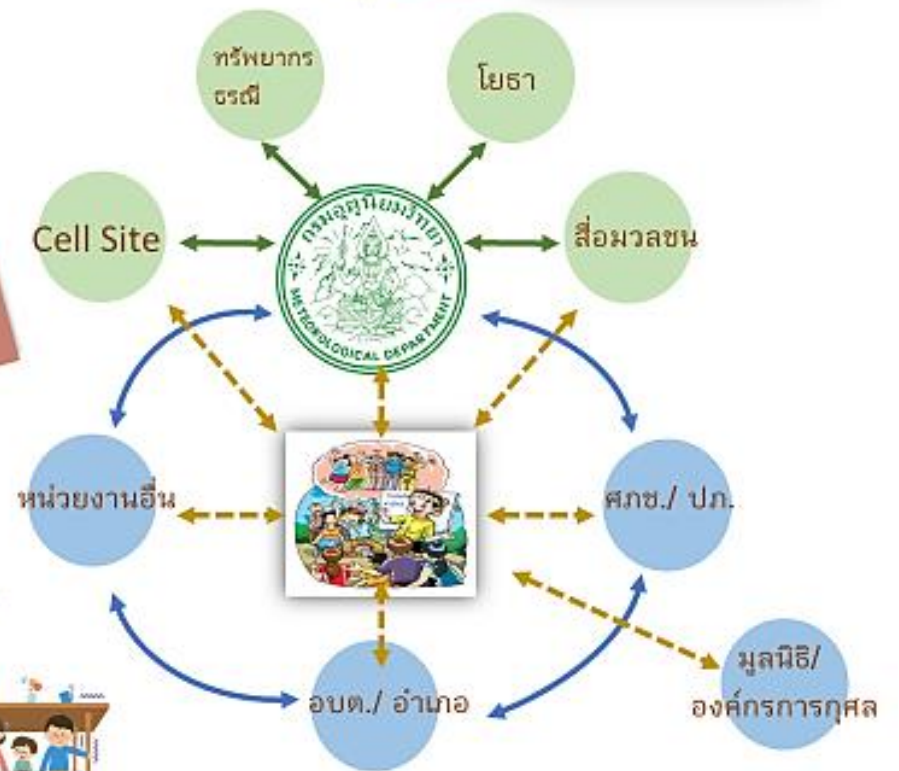
Key Actor : ผู้นำชุมชน
Facilitator : กรมอุตุนิยมวิทยา
Network Manager : เจ้าหน้าที่กรมอุตุนิยมวิทยา
Partnership : สื่อมวลชน, ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ, เครือข่ายมือถือ

การนำหลักการ/ องค์ความรู้/ นวัตกรรม มาใช้ในการดำเนินงานในโครงการ
- แจ้งข่าวสารผ่านมือถือเฉพาะที่ (Cell Site) ให้เครือข่ายอุตสาหกรรม
- แจ้งข่าวสารผ่าน Application
- มีระบบ Earthquake Alarm ประจำหมู่บ้าน

Model โครงการ แผ่นดินไหวสู่ชุมชน

ประชาชนอยู่ในพื้นที่อย่างมีความสุข
พื้นที่ ตำบลทุ่งฮั่ว อ.วังเหนือ จ.ลำปาง

กลไกขับเคลื่อน

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางการวิเคราะห์ภารกิจ ที่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ตารางการวิเคราะห์ภารกิจ ที่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ภารกิจ	ประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	เทคนิค/วิธีการการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม
ตรวจและฝ้าระวังสถานะอากาศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนทั่วไป 2. เกษตรกร 3. ประมง 4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ. เทศบาล) 5. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 6. สถาบันการศึกษา 7. เครือข่ายประชาชน 8. ผู้อยู่อาศัยบริเวณลุ่มน้ำ/เขื่อน 9. การท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการท่องเที่ยว 10. พ่อค้าแม่ค้า 11. หน่วยงานราชการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ถ่ายทอดความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยา 2. ประชุมสัมมนา 3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. การสร้างเครือข่าย 5. อาสาสมัครรายงานข้อมูลในพื้นที่ 6. ติดตั้งเครื่องมือตรวจวัด 7. บูรณาการการทำงานร่วมกัน 8. เปิดช่องทางการรายงานสถานะอากาศในสถานการณ์วิกฤติ 9. จัดตั้งอุตุอาสา 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูล ข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การ ปรึกษาหารือ (Consult)</p>
ตรวจและฝ้าระวังแผ่นดินไหวและสึนามิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนทั่วไป และ ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น ใกล้แนวรอยเลื่อน ชายฝั่งทะเล ฯลฯ 2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ. เทศบาล) 3. อำเภอ 4. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5. สื่อมวลชน 6. สถาบันการศึกษา 7. หน่วยงานราชการ 8. ธุรกิจโรงแรม ท่องเที่ยว 9. สื่อมวลชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับแผ่นดินไหวและสึนามิ ผ่านเว็บไซต์, Social media, sms, Fax 2. ประชุมสัมมนาให้ความรู้ และสร้างความตระหนัก 3. สำรวจความพึงพอใจ ความคิดเห็น 4. แลกเปลี่ยนข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ 5. ทำบันทึกข้อตกลง(MOU) 6. บูรณาการการทำงานร่วมกัน 7. เปิดช่องทางการรายงานความเสียหายที่เกิดจากผลกระทบแผ่นดินไหว 8. อาสาสมัครแจ้งข้อมูลความ 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูล ข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การ ปรึกษาหารือ (Consult)</p> <p>ระดับ 3 : การเข้ามามี บทบาท (Involve)</p>

ภารกิจ	ประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	เทคนิค/วิธีการการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม
		เสียหายจากเหตุแผ่นดินไหว ช่องทาง เช่น website, line เป็นต้น	
การเผยแพร่ข่าวพยากรณ์อากาศ และการแจ้งเตือนภัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชน 2. สื่อมวลชน 3. เกษตรกร (ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่) 4. ประมง 5. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 6. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. อบจ. เทศบาล) 7. ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม 8. ผู้รับเหมาก่อสร้าง 9. กลุ่มชาติพันธุ์ 10. กรมชลประทาน 11. หน่วยงานราชการ 12. จังหวัด 13. สถาบันการศึกษา 14. พ่อค้าแม่ค้า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านเว็บไซต์, Social media, แอปพลิเคชัน 2. ถ่ายทอดความรู้ด้านอุตุนิยมวิทยา 3. รับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนารูปแบบการพยากรณ์ 4. ประชุมสัมมนา 5. จัดนิทรรศการ สอนวิธีการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ เช่น Application, Website, hotline ฯลฯ 6. ลงพื้นที่ พบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล 7. การสร้างเครือข่ายประชาชน 8. ทำบันทึกข้อตกลง(MOU) 9. การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม 10. จัดเสวนากับผู้มีส่วนร่วมภาคประชาชน 11. จัดตั้งอุตุอาสา 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การปรึกษาหารือ (Consult)</p> <p>ระดับ 3 : การเข้ามามีบทบาท (Involve)</p>
อุตุนิยมวิทยาการบิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สายการบิน 2. บริษัท วิทยุการบินฯ 3. กรมการบินพลเรือน 4. การท่าอากาศยาน 5. หอบังคับการบิน 6. นักบิน 7. กรมฝนหลวง 8. ทหาร ตำรวจ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ 2. จัดประชุมสัมมนา 3. แลกเปลี่ยนข้อมูล 4. สสำรวจ/รับฟังความคิดเห็น 5. ทำบันทึกข้อตกลง (MOU) 6. สร้างเครือข่าย 7. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงการให้บริการ 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การปรึกษาหารือ (Consult)</p>

ภารกิจ	ประชาชน/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	เทคนิค/วิธีการการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม
		8. บูรณาการการทำงานร่วมกัน	
บริการข้อมูล อุตุนิยมวิทยา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนทั่วไป 2. นักวิชาการ 3. นักวิจัย 4. นักท่องเที่ยว 5. ธุรกิจเอกชน 6. หน่วยงานราชการ 7. เกษตรกร 8. ผู้นำท้องถิ่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีกระจายจุดบริการไปสู่ส่วนภูมิภาค 2. การให้บริการด้วยระบบดิจิทัล 3. ออกแบบสอบถามให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ 4. พัฒนาโปรแกรม 5. เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ 6. ร่วมคิดในการวางแผนเพาะปลูก 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูล ข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การ ปรึกษาหารือ (Consult)</p>
ด้านวิทยุ กระจายเสียง	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนทั่วไป 2. กลุ่มชาติพันธุ์ 3. ท้องถิ่น 4. สื่อมวลชน 5. หน่วยงานภาครัฐ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เผยแพร่ความรู้ 2. ลงพื้นที่ 3. แบบสอบถาม 4. สัมภาษณ์ 5. ประชุมสัมมนา 6. จัดทำโครงการมีส่วนร่วม เช่น ภาคประชาชน สื่อมวลชน ระหว่างหน่วยงาน 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูล ข่าวสาร (Inform)</p>
ด้าน ภูมิอากาศ/ ข้อมูลการ พยากรณ์ระยะ นาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกร 2. คณะกรรมการต่างๆที่ใช้ข้อมูล 3. การท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างเครือข่าย 2. แลกเปลี่ยน/ระดมสมอง 3. เผยแพร่ข้อมูล 	<p>ระดับ 1 : การให้ข้อมูล ข่าวสาร (Inform)</p> <p>ระดับ 2 : การ ปรึกษาหารือ (Consult)</p>

ภาคผนวก ข

กระบวนการเรียนรู้ “การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกรมอุตุนิยมวิทยา”

ผ่านโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน”

ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2561

ณ โรงแรมเดอะแกรซอัมพวา รีสอร์ท จังหวัดสมุทรสงคราม

ภาคผนวก ค

กระบวนการเรียนรู้ “การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกรมอุตุนิยมวิทยา”

ผ่านโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

“ตัวแบบ (Model) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมในกรมอุตุนิยมวิทยา”

ระหว่างวันที่ 26 -27 กุมภาพันธ์ 2562 ณ โรงแรมจอมเทียนธานี จังหวัดชลบุรี

